

BOOK OF ABSTRACTS & PROCEEDINGS

8th International Conference on Narrative and Language Studies
Karadeniz Technical University, May 2-3, 2019, Trabzon, Turkey
<http://conference.nalans.org> ISBN: 978-605-031-979-8

Dilbilimsel Form ve Kültür İlişkisi: Şiir, İnternet Dili ve ve Emotikonları Açıklamak

Arda Arıkan

Akdeniz University
ardari@gmail.com

Bio

Arda Arıkan graduated from Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of American Culture and Literature in 1996 and completing master's level courses in the same department without completing his thesis, he completed his PhD at Penn State University in the department of Language, Culture and Society with a focus on Language and Literacy Education with his thesis on language instructors' in-service professional development (2002). He received the title of associate professor in the field of English Language Education (2010) and became a full professor in 2016. He is currently employed at Akdeniz University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature. He continues his studies as a generalist by reading and writing on education, literature and culture. Currently, he is writing his MA thesis on Arab-American Theatre at Hacettepe University's American Culture and Literature MA Program.

Abstract / Özet

Dilbilimsel formların toplum ve kültürle olan ilişkisi süreklilik arz eder. Bireyler tarafından dilbilimsel formlar sürekli surette kullanılır, onaylanır, değiştirilir, yerinden oynatılır ve güncellenir ki bu yönüyle kullandığımız dilin yaşayan (organik) olduğunu kabul etmemiz gerekir. Değişibilim yazılı ya da sözlü metinlerde dil formlarının anlam ile olan ilişkisini inceleyen sistematik bir çalışma alanı olup yorumlaman metnin diğer metin ve dil sistemlerinden ne derece farklı olduğunu göstermeye çalışan bir alandır. Bu çalışmada, dilbilimsel formların sadece şekilleri itibariyle değil aynı zamanda organik olarak anlam ve yorumlamayla nasıl etkileşime geçtiği ele alınacaktır. Dilsel imge ve formların yorumlanmasında güncel yaşamda karşılaşılan zorlukları örneklemek için görseller, imgeler, popüler şarkıların sözleri, Türkçe ve İngilizce şiirlerden kısımlar gibi çeşitli metin türleri kullanılmıştır. Bunu yaparken, deyiş (üslup) kavramı ilgili alanyazında kullanılan terimleriyle birlikte ele alınacak ve bu deyişbilimin popüler metinlerin yanı sıra yazınsal metinlerin açıklanmasında ne şekilde kullanılabileceği hususunda örnekler ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Dilbilim, form, deyiş, üslup, emotikon, açıklama

Full Text

Giriş

Yazınsal bir metin yalnızca onu oluşturan dilbilgisi kuralları ya da noktalama işaretleri ile değil aynı zamanda metnin okunduğu anda, yani seslerle ifade edildiği zaman diliminde okuyucunun duygularına tesir ederek anlam kazanır (Arıkan, 2017, s. 3). Her şeyden önce yazar ya da şair kullandığı sözcüklerle bir atmosfer yaratır ki bu atmosfer okuyucuyu içine çektiği müddetçe okuma süreci derece derece boyut ve derinlik değiştirir. Roman ve öykü gibi türlerde okumada devamlılık sağlayan bu duygusal ve düşünsel bağlılık şiirde daha da coşkun bir hal alır. Örneğin, Wellek ve Warren (1983) “iyi yazılmış bir şiirde kelimelerin sesleriyle manaları arasında çok sıkı bir bağ vardır” (s. 230) der ve devamla “kelimelerin kendi manalarından başka bir ses ve mana yoluyla veya

BOOK OF ABSTRACTS & PROCEEDINGS

8th International Conference on Narrative and Language Studies
Karadeniz Technical University, May 2-3, 2019, Trabzon, Turkey
<http://conference.nalans.org> ISBN: 978-605-031-979-8

türedikleri diğer kelimeleri hatırlatmak suretiyle taşıdıkları başka manaları da vardır” (s. 230-231) diyerek ses ve anlam ilişkisinin önemini ortaya koyarlar.

Şiir Çözümleme ve Anlam

Şiirde belirgin, ulaşılabilir bir anlam var mıdır? Yazınsal metinlerin anlaşılması ve yorumlanmasında bu ve benzeri sorulara yanıt arayan binlerce sayfalık kaynak bulunabilir. Genel olarak baktığımızda Yapısalcılık-Sonrası kuramlarda sözün ve söz öbeklerinin sabitlenebilir anlamları olmadığı kabul görmektedir ancak şiir dili söz konusu olduğunda durum daha da zorlaşmaktadır çünkü şiir diğer yazın türlerinden farklı olarak her şeyden önce sesi önceleyen bir türdür. Yani, kısaca söylemek gerekirse şiirin ritim ve ses boyutu anlam boyutuna da etki etmekte ve hatta farklı tonlamalarla farklı anlamlar ve yorumlar ortaya çıkabilmektedir. “Şairin bu dizede ne demek, neyi anlatmak istiyor?” sorusu yanıtının bilinmesi imkânsız bir soru olmasına rağmen hala dersliklerimizde sorulmaktayken dizelerin farklı tonlama ve ritimlerle okunması anlam ve yorumlamaya çokluluk getirmeye devam etmektedir. Örneğin, Necip Fazıl Kısakürek’in şu dizelerine bakalım:

Gidiyor, gidiyor, nurdan heykeller...

Ufuk, önlerinde bayrak kulesi.

Bu gidenler, Altın Kol Silsilesi;

Ölçüden, ahenkten daha güzeller.

Gidiyor, gidiyor, nurdan heykeller...

Bu dizelerde “nurdan heykeller” söz öbeği nur maddesinden yapılmış, ışık saçan sanat eserlerini çağrıştırmaktadır ki bu öbeğin birinci anlamının bu olduğunu kabul ederiz. Öbeğin önünde bulunan “Gidiyor, gidiyor” ikilemesi ile beraber değerlendirildiğinde alelade heykellerin nurdan yani ışıktan kaçmakta oldukları anlamı da yüklenebilir bu öbeğe. Elbette şairin takip eden dizelerde ufuk, altın ve ahenkten daha güzel olma gibi sözcüklerle yukarıda belirttiğim birinci anlamı kast ettiğinin daha olası olduğu muhakkaktır ancak bildiğimiz gibi şiir dilinde günlük dilde alışkın olduğumuz dilsel yapılar pek kullanılmaz. Şairin malum olanı göstermek yerine şaşırtma ve sürpriz yapma ihtimali her zaman daha yüksektir. Şiirin ses boyutu da dikkate alındığında görülür ki “şair içerdiği söz sanatlarını yine kullandığı sözcüklerin tımları ve ahengi ile birleştirip, metni adeta estetik doruğuna ulaştırır” (Yiğit, 2016, s. 102).

İnternet Dili

İnternette kullanılan dil günlük dilimizin, tabiri caizse sokak dilinin evrimleştiği ve bu yolla sokak dilimizi de evrimleştiren bir mecra dili olmuştur. İnternette önce yıllar süren bir sözcüğün yayılım süresi birkaç dakikaya inmiş, bir sözcüğün kavramsallaştırılması için yıllarca süren çabalar bu yolla saatlere ya da günlere yayılmıştır. “Zalim” ve “Zalım” sözcükleri bu sava güzel bir örnek teşkil etmektedir. Sözü görselle ifade edecek olursak “Zalim” sözcüğü “yaptığı kötü işlerle insanları incitmiş bir kimse” anlamıyla aşağıdaki görselle ilişkilendirilebilir:

BOOK OF ABSTRACTS & PROCEEDINGS

8th International Conference on Narrative and Language Studies
Karadeniz Technical University, May 2-3, 2019, Trabzon, Turkey
<http://conference.nalans.org> ISBN: 978-605-031-979-8

Aslında aynı sözcüğün dilbilimsel, daha doğru bir ifadeyle deyişbilimsel açıdan bakıldığında lehçesel sapma yoluyla türetilen bir formu olan “Zalım” ise internet ortamlarında yayılmış ve bir gençlik grubunun yaşam tarzını ifade eden, onu niteleyen bir terime evrilmiş hatta etnodilbilimsel bir kavram olarak kabul edilmesi gereken bir terim olmuştur. “Zalım” sözcüğünün internette yayılan kullanımı, toplumsal bir alt kültürü nitelendirmekte ve dolayısıyla aşağıdaki görselle ilişkilendirilmelidir:

Emotikonlar: Yeni Sözcüklerimiz

Emotikonların metinlerde kullanımı iki temel işleve sahip olabilir. Bunlardan ilki sözle ifade edilmiş olan anlamı güçlendirmek amacı ile emotikonları söz ya da söz öbekleri ile birlikte kullanmaktır. Böylesi bir kullanımda emotikon sözlü olana eşlik eder ancak kendi başına somut bir madde ya da eylemi bildirmez, sözlü/yazılı olana ihtiyaç duyar. Emotikonlar kullanım durumlarına göre ikinci bir tür işlev de taşıyabilirler. Bu ikinci tür işlev anlamlandırma ve yorumlandırma açısından daha karmaşıktır diyebiliriz. Bu ikinci tür işlevle kullanılan emotikon söz ya da söz öbekleri yerine simgesel olarak kullanılabilir. Emotikon, bu durumda, kendi başına bir durum, eylem ya da maddeyi işaret eder ve sözlü/yazılı dilin yerine geçer ve hattasözlü/yazılı dili ortadan kaldırarak kendi başına bir dil olur. Aşağıdaki görsel üstte yer alan mesaj sözle birlikte anlam ifade eden emotikonları gösterirken altında yer alan mesaj ise emotikonların kendilerinin bir dil olduğu kullanımı örneklendir-mektedir.

Sonuç

Günümüzde okuma biçimleri hızla değişmektedir. Artık yazınsal metinler ses dosyaları halinde okuyucuya/dinleyiciye sunuluyor. Kitabevlerinde görüp satın aldığımız güncel eserlerde artık yazılı metne görsellik katan internet sayfaları görüntüleri ve whatsapp mesajlaşmaları var. Artık yazın eserlerinde, ağıdalı bir dille yazılmış, üstü sıkıca kapalı metaforların yerini yalın görsel imgeler doldurmakta. Facebook ve Instagramda öykü, şiir ve hatta romanlar yazılmakta ve paylaşılmakta, whatsapp mesajlaşmaları bol imgeli ve mecazlı şiirler olarak yayımlanabilmekte ve bütün bunlar dijital yazının ürünleri olarak edebiyatın popülerleşmesine sebebiyet vermektedir. Böylesi bir düzlemde bir yazın eserini açıklamak eserdeki kullanım miktarı ne olursa olsun görsel anlatımların ve dilin anlam boyutuna yenilikler katan yeni söz öbeklerinin yeni inceleme yöntemleriyle irdelenmesini de şart koşar.

Kaynakça

- Arikan, A. (2017). Ahmet Hâşim'in Merdiven Şiirinin Deyişbilimsel Bir İncelemesi. *XVII. Uluslararası Deyişbilim Sempozyumu e-Bildiriler Kitabı*, 1-10. Erişim: <http://englanglit.org/wp-content/uploads/2018/01/e-pro-2017-stylistics.pdf>
- Wellek, R. & Warren, A. (1983). *Edebiyat biliminin temelleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Yiğit, B. (2016). A stylistic analysis of Ömer Lütfi Mete's "Gülce" within the context of language, sound and aesthetic qualities of the poem. *XVI. Deyişbilim Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 100-114. Erişim: <http://englanglit.org/wp-content/uploads/2016/12/Book-2016.pdf>

